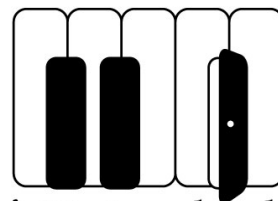

Programma

Kamermuziek

5 december 2015, 12.30 uur

Stichting Vrienden
Kamermuziek

's-Hertogenbosch

Podium Azijnfabriek | Bethaniestraat 4 | 's-Hertogenbosch

Entree € 9,00 | Vrienden gratis

ARKOVSKY SEXTET

Elise Besemer | viool
Ernst Jan Vos | viool
Martin Moriarty | altviool
Robin van Gameraen | altviool
Kalle de Bie | cello
Pieter de Koe | cello

ROMANTISCHE STRIJKSEXTETTEN

A. Borodin
(1833-1887)

Strijksextet, in d kl. tert
Allegro

J. Brahms
(1833-1897)

Strijksextet no.2, in G gr.tert, opus 36
Allegro non troppo
Scherzo, Allegro non troppo
Poco Adagio
Poco Allegro

P a u z e

A. Schönberg
(1874-1951)

Verklärte Nacht, opus 4
Etwas bewegter
Sehr breit
Sehr breit und langsam
Sehr ruhig

Het **Arkovsky sextet**, samentrekking van Arnold Schönberg en Pjotr Iljitsj Tsaikovsky. De sextetleden hebben elkaar leren kennen in de periode dat zij als jong talent verbonden waren aan diverse conservatoria. Ze kennen elkaar dus al jaren, sommigen vóór hun tiende jaar. Vier leden speelden in de Fancy Fiddlers, het strijkersensemble van Coosje Wijzenbeek. Het zijn allemaal prijswinnaars van concoursen zoals het Prinses Christina Concours. Vijf Arkovsky's studeren aan het conservatorium van Amsterdam en/of Den Haag, de zesde studeert bouwkunde aan de TU in Delft en heeft privéles van een conservatoriumdocent. Vier leden van het sextet bespelen een instrument van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

Het sextet is opgericht in het voorjaar 2014. Ze hebben deelgenomen aan de kamermuziek cursus Zeister Muziekdagen. Tijdens dit festival kregen zij masterclasses van leden van het beroemde Jerusalem-, Pavel Haas, Artemis- en Borodin kwartet en van Gary Hoffman. Inmiddels heeft het sextet veel podiumervaring opgedaan op mooie locaties, zoals de Kleine Zaal van het Concertgebouw, kasteel Amerongen en de Hermitage in Amsterdam. Meerdere keren traden zij live op in radioprogramma's, zoals ter gelegenheid van het 20-jarig jubileum van het 'zondagochtendconcert' van Radio4.

Alexander Borodin was een Russische componist en chemicus. Hij was lid van "het machtige hoopje", een groep van vijf componisten waaronder Moessorski en Rimski-Korsakov, die zich inzetten voor nationalistische muziek. Borodin werd vooral bekend door zijn opera Prins Igor. Als chemicus reisde hij door heel Europa en kwam zo in contact met veel andere componisten. De twee delen van het sextet die overgebleven zijn hebben de stijl van Mendelssohn en zijn "geschreven om de Duitsers te behagen", zoals hij later verklaarde.

Johannes Brahms tweede strijksextet kenmerkt zich door stemmenrijkdom, helder- en klankschoonheid en is een geliefd werk door de prachtige thema's en instrumentatie. Zoals bekend had Brahms grote moeite om in het voetspoor van Beethoven te treden. Hij aarzelde zeer lang voordat hij zijn eerste symfonie publiceerde. Vandaar dat hij zich in eerste instantie toedeed aan twee strijksextetten en twee serenades voor orkest, kleinere werken waarin hij op zoek gaat naar zijn eigen stijl. Niet onvermeld mag blijven dat hij veel van zijn composities niet goed genoeg vond en ze vernietigde; een vertwijfelde romantische geest!

Op de scheidslijn van twee eeuwen componeerde **Arnold Schönberg** zijn **Verklärte Nacht** voor strijksextet. Hij was toen 25 jaar en stond nog sterk onder invloed van Richard Wagner, in het bijzonder van diens Tristan und Isolde. In zijn compositorische ontwikkeling was toen nog geen sprake van een atonaliteit. Verklärte Nacht is zonder twijfel een tonaal stuk, dat voornamelijk in d-klein staat, maar via es-klein in een bezonken D-groot besluit. Juist in deze compositie neemt Schönberg afstand van zijn Brahms-periode en gaat over op de programmamuziek van Wagner. Het onderwerp van deze programmamuziek, een verbinding van poëzie en muziek, is volgens Schönberg: “de natuur te schetsen en de menselijke gevoelens uit te drukken” en wel aan de hand van het gedicht Verklärte Nacht van Richard Dehmel (1860-1923).

De inhoud van het gedicht komt in het kort hierop neer: tijdens een nachtwandeling door een maanverlicht bos vertelt een vrouw aan haar geliefde dat zij zwanger is, maar niet van hem. De man troost haar met woorden vol begrip. De Verklärung, wat staat voor transformatie of metamorfose, is de betekenisverandering door de man, omdat het kind dat niet van hem is, door de kracht van de liefde door hem erkend wordt: “Du wirst es mir, von mir gebären”, ‘Je zult het voor en van mij baren’. Ook wordt de Verklärung uitgedrukt in de overgang van de kilheid in het begin - kahlen, kalten Hain - naar een heldere nacht - hohe, helle Nacht - aan het eind van het gedicht. De psychische depressieve gesteldheid van de vrouw met schuld, denk aan tijdgenoot en plaatsgenoot Freud, wordt ‘opgelost’ door de warmte die het kind zal geven door de acceptatie van de man.

Dehmels gedicht en Schönbergs compositie hebben vijf in elkaar overlopende delen in een ABACA-structuur. Het eerste, derde en vijfde deel (A) geven de natuurervaring. Het tweede deel (B) is de bekentenis van de vrouw over haar zwangerschap en het vierde (C) de begripvolle reactie van de man en het echten van het ongebooren kind.

Schönberg, die zelf als violist en als cellist had gewerkt, kende uit en te na de mogelijkheden van die instrumentatie. Allerlei psychische gemoedsbewegingen worden uitgedrukt in de muziek. De kleurschakeringen in Verklärte Nacht komen dan ook prachtig uit de verf, evenals de stemmingen, die van extatisch dwepend tot mild berustend variëren.

VERKLÄRTE NACHT

Zwei Menschen gehen durch kahlen, kalten Hain;
der Mond läuft mit, sie schau'n hinein.
Der Mond läuft über hohe Eichen,
Kein Wölkchen trübt das Himmelslicht,
in das die schwarzen Zacken reichen.
Die Stimme eines Weibes spricht:

Ich trag ein Kind, und nicht von Dir,
ich geh in Sünde neben Dir.
Ich hab mich schwer an mir vergangen.
Ich glaube nicht mehr an ein Glück
und hatte doch ein schwer Verlangen
nach Lebensinhalt, nach Mutterglück
und Pflicht; da hab ich mich erfrecht:
da liess ich schaudernd mein Geschlecht
von einem fremden Mann umfängen,
und hab mich noch dafür gesegnet.
Nun hat das Leben sich gerächt:
und bin ich Dir, o Dir begegnet.

Sie geht mit ungelenktem Schritt.
Sie schaut empor, der Mond läuft mit.
Ihr dunkler Blick ertrinkt in Licht.
Die Stimme eines Mannes spricht:

Das Kind das du empfangen hast,
sei Deiner Seele keine Last,
O sieh, wie klar das Weltall schimmert!
Es ist ein Glanz um alles her,
Du treibst mit mir auf kaltem Meer;
doch eine eigne Wärme flimmert,
von Dir in mich, von mir in Dich.
Die wird das fremde Kind *verklären*,
Du wirst es mir, von mir gebären;
Du hast den Glanz in mich gebracht,
Du hast mich selbst zum Kind gemacht.

Er fasst sie um die starken Hüften.
Ihr Atem küsst sich in den Lüften.
Zwei Menschen gehn durch hohe helle Nacht.

Richard Dehmel (1901)

VERLICHTE NACHT

Twee mensen gaan door kaal, kil woud;
de maan loopt mee, hun blik beschouwt.
De maan loopt over hoge eiken,
Geen wolkje vertroebelt het hemellicht,
waarin de zwarte takken reiken.
De stem van een vrouw zegt:

Ik draag een kind, en niet van jou,
ik loop in zonde naast jou.
Ik heb zelfbedrog me laten vangen;
ik geloofde niet meer in een geluk
en had toch een diep verlangen
naar levensvrucht, naar moedergeluk
en plicht – toen heb ik mij verstout,
toen liet ik bibberend mijn geslacht
door een vreemde man omgorden
en heb mij zelfs daarom gezegend.
Nu heeft het leven zich gewroken,
Nu heb ik jou, o jou ontmoet.

Zij loopt met onbeholpen tree,
Zij blikt omhoog, de maan loopt mee;
Haar donkere blik verdrinkt in licht.
De stem van een man zegt:

Het kind dat jij ontvangen hebt,
zij jouw ziel geen last,
o zie, hoe klaar het heelal schittert!
Er is een glans om Alles heen,
jij drijft met mij op koude zee;
Maar een eigen warmte zindert
van jou in mij, van mij in jou.
Die zal het vreemde kind *verklaren*,
jij zult het voor en van mij baren;
jij hebt de glans in mij geraakt,
jij hebt mijzelf tot kind gemaakt.

Hij vat haar bij de zware heupen,
hun adem vermengt in de luchten.
Twee mensen gaan door hoge, held're nacht.

Vertaling: Emil van Brakel

S-HERTOGENBOSCH

Stichting Vrienden Kamermuziek 's-Hertogenbosch

U wordt **Vriend** voor € 100,- per jaar. Voor elke volgende bewoner op uw adres betaalt u € 60,-.

Uw aanmelding is meer dan welkom bij onze Vriendenadministratie

Sint Jacobstraat 13, 5211 LP 's-Hertogenbosch, 073 - 55 30 062, NL78RABO0116241608

Meer informatie: info@kamermuziekshertogenbosch.nl en www.kamermuziekshertogenbosch.nl

De rozen zijn
aangeboden door

Bloemsierkunst P. van Prooijen

Hinthamerstraat 200 - Tel. 073-6142226 - Fax. 073-6142226 - 5211 MX - 's-Hertogenbosch